

МАНЕВАРСКИ ПРИСТУП ОПЕРАЦИЈАМА

Потпуковник мср. Велимир Мандић*

Доктрином операција ВС дефинисана су три могућа приступа у употреби снага: маневарски приступ, приступ заснован на ефектима и приступ заснован на информатичкој мрежи. Маневарски приступ операцијама је главни начин разбијања непријатељеве укупне повезаности и воље за борбом у свим врстама операција. Представља специфичан приступ употреби снага, који се у великој мери разликује од класичног приступа ратовања до физичког уништења – attrition warfare, и подразумева синхронизовану употребу различитих убојитих и неубојитих способности ради остварења одређених циљева. Принципи маневарског приступа операцијама одређују организацију, систем обуке и начин координације активности, како у војсци, тако и међу осталим елементима националне моћи.

* Аутор ради у Управи за планирање и развој, (Ј-5) ГШ ВС

„Врхунска изврсност садржана је у разбијању непријатељевог отпора без борбе.”
Сун Цу Ву

Филозофија употребе¹ војске произилази из више извора, укључујући национални карактер, природу и историју оружаних сукоба, начин употребе снага и укупне улоге једне војске у националној војној стратегији. Такође, ту се убраја и природа будућих

¹ У западној литератури користи се реч „warfighting” која се може превести као ратовање. Сматрамо да је то тачнији превод него употреба, али сматрамо да војска има своју филозофију употребе ради остварења националних циљева и без примене ватрене моћи, стога без вођења борбе употребом оружја.

сукоба, доступност ресурса који стоје на располагању и очекивања нације или становништва земље од својих оружаних снага.

Аустралијске одбрамбене снаге сматрају да филозофија употребе војске треба да обезбеди задржавање своје стратегијске релевантности док одржава тактичку супериорност².

Филозофија употребе која заговара потпуно уништење непријатеља и чији најдрастичнији пример, из новије историје, представља пример вођења рововског рата између централних сила и Антанте на ратишту Француске³ назива се attrition warfare⁴ – ратовање до физичког уништења.

Последица овакве филозофије ратовања јесу велики људски губици и материјална разарања на обе сукобљене стране. Дужина трајања сукоба може бити погубна за обе стране, јер захтева значајне ресурсе, како људске, тако и материјалне, а резултат је у великој диспропорцији са уложеним и утрошеним ресурсима.

Противтеза ратовању до уништења непријатеља је маневарски приступ операцијама који такође подразумева уништење непријатеља или његових способности. Али, уништење непријатеља или његових способности не мора увек и само бити физичко уништење. Маневарски приступ операцијама базиран је на маневарској теорији која представља начин поимања ратовања који се не фокусира на појединачне и специфичне тактике и технике већ на разбијање непријатељеве воље за борбом пре него способности за борбу.⁵ Маневар, у маневарском приступу операцијама, није само маневар у физичком свету. Маневарски приступ операцијама, у својој основи, тежи разбијању непријатељеве кохезије кроз серију акција припремљених и извршених оркестрираних са само једним циљем – да се створи турбулентна и деградирајућа ситуација са којом непријатељ не може да се избори. Маневарски приступ операцијама фокусира команданте на свим нивоима командовања на искоришћавање непријатељевих слабости, избегавање његових предности и заштиту сопствених

² Тактичка супериорност односи се на способност војске да успешно изводи операције против бројно једнаких копнених снага.

³ Познат као Западни фронт, одликовао се системом ровова и утврђења које је одвајала ничија земља. Ова утврђења су се простирала у дужини од 600 км – од Антверпена до Швајцарске (прим. аут.).

⁴ Акција или процес постепеног смањивања снаге или ефективности кроз непрекидан напад или притисак (прим. аут.).

⁵ Knowfar institute for strategic and defence studies, The Conduct of Land Warfare, Chapter 4, 2010, str. 1

слабости и рањивости. Током целог сукоба команданти траже начин да подрију и униште непријатељев центар гравитације⁶.

У складу са британском војном доктрином, маневарски приступ сматра се најефектнијим за поражавање непријатеља у којем се снаге не фокусирају на физичко уништење непријатеља, већ се тежи разбијању непријатељеве кохезије и воље за борбом кроз домишљатост и инвентивност свих нивоа командовања⁷.

На тај начин снаге које примењују маневарски приступ операцијама стичу моментум, темпо и агилност који им омогућавају да стекну не само оперативну иницијативу у зони операције већ да напредују ка победи на стратегијском нивоу⁸.

Из наведених описа маневарског приступа операцијама јасно се види да је фокус оваквог начина вођења операција више окренут ка

⁶ Australian Defense Force, The conduct of land warfare, Chapter 4, 2010, str. 1.

⁷ Great Britain ministry of defence, Development, Concepts, and Doctrine Centre, Joint Operations, Joint Doctrine Publication 01, 2004 godina, paragraf 315,

⁸ Great Britain Ministry of defence, Joint Doctrine Publication 01, British Defence Doctrine, 3rd ed. 2008.godina, paragrafi 521–523,

нефизичким величинама и својствима непријатељевих снага, али не преза се од употребе физичке силе на одлучујуће тачке или на критичне способности непријатеља. Овај начин мења организацију, опремљеност и обуку снага, јер је потребно достићи како физичке тако и нефизичке резултате извођењем операције.

Сун Цу Бу је својевремено написао: „Ништа није тако компликовано као што је уметност маневра. Оно што је компликовано је пронаћи најдиректнију заобилазну и домишљату руту до непријатеља и претворити невољу у предност. Стога, марширање индиректном рутом и заобилажење непријатеља је мамац. Тако, може се кренути након непријатеља и стићи пре њега. Онај ко може да уради ово овладао је стратегијом директног и индиректног.”⁹

ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ

Маневарски приступ операцијама није нов. Први документовани пример употребе маневарског приступа датира из давне 371. године пре нове ере. Тада су се у битки код Леуктре, у близини Теспије, сукобиле снаге Беотијског савеза, на челу са Тебом и снаге Пелопонеског савеза на челу са Спартом. Тебанске вође, Епаминонд и Пелопид, применом иновативне тактике, нападом на десни бок спартанских фаланги, нанели су катастрофалан пораз снагама Пелопонеског савеза на челу са Спартом. У том нападу погинуо је спартански краљ Клеомброт.

Постоји велики број других примера о успешној примени маневарског приступа операцијама од најранијих дана до данас – поред осталих, најпознатија је тактика *blitzkrieg-a* из времена Другог светског рата.

Поставља се питање шта значи реч маневар у маневарском приступу операцијама. Реч маневар, у маневарском приступу операцијама, има двојако значење. Основно значење је и даље везано за оно што маневар значи у свим војскама света, а то је скуп радњи и поступака којима се снаге у операцијама, ради остварења циља, доводе у повољнији положај од непријатеља¹⁰.

Доктрином операција Војске Србије (ВС) дефинисано је да је маневар синхронизован покрет и дејство снага ради њиховог довођења

⁹ Sun Tsu, *The Art of War*, Samuel Griffith, New York: Oxford University Press, 1971, str. 102.

¹⁰ Доктрина операција Војске Србије, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012, стр. 51.

у повољнији положај у односу на снаге непријатеља ради бржег и лакшег извршења задатка и достизања циља операције¹¹. Такође, дефинисано је да, у тактици јединица, маневар означава организован покрет јединица током борбе, ради довођења на нови положај или линију, како би стекле предност над непријатељем, након којег ће уследити одлучујући напад¹².

Као што се види, у обе дефиниције истиче се физичко померање јединица ради „довођења у повољнији положај у односу на снаге непријатеља”, по Доктрини операција ВС или „организован покрет јединица, током борбе, ради довођења на нови положај или линију” по руском пуковнику Свердлову Ф. Д.

У маневарском приступу операцијама реч маневар има и другачији смисао. С тим у вези потребно је разумети да постоји другачији начин уништења непријатеља на бојном пољу од његовог физичког уништења или физичког уништења његових борбених ресурса. Истраживање које је спровео пензионисани борбени пилот америчког ратног ваздухопловства (РВ) Џон Бојд (John Bojd) дало је уверљив одговор на питање која је друга природа речи маневар у маневарском приступу операцијама. Његово истраживање започело је кроз проучавање ваздушних борби у ваздухопловној бази Нелис 1974. године, наставило се проучавањем учинка ваздухопловства у блиским ваздушним борбама у Кореји, преко копнених битака од Леуктре, Виксбурга и Француске почетком 1940. године, да би препознао исте ситуације и решења као у анализи ваздушних битака над Корејом.

Ово истраживање дошло је до одговора који је данас познат под називом Бојдова теорија или теорија маневарског ратовања. Да би објаснио принцип маневарског ратовања, Џон Бојд је увео појам OODA¹³ циклуса. OODA циклус, у својој суштини, подразумева да се циклус доношења одлука скрати и да буде бржи него непријатељев. На овај начин код непријатеља се изазива константно кашњење за акцијама „брже” стране у сукобу и временом изостаје одговарајући одговор на насталу ситуацију, па он престаје да буде ефективан и организован.

Користећи OODA циклус Џон Бојд је дефинисао реч маневар у маневарском приступу. По њему, у маневарском приступу операција-

¹¹ Доктрина операција Војске Србије, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012, стр. 75.

¹² Sverdlov F.D. према Lind S. Wiliam, Maneuver warfare handbook, Westview press, 1985, str. 4

¹³ OODA – Observation, Orientation, Decision and Action (опсервација, орјентација, одлука и акција)

ма маневар се остварује коришћењем бржег OODA циклуса, чиме непријатељ постаје неефикасан и не може ефикасно и организовано пружати отпор. На тај начин непријатељ се или парализује или наставља да пружа отпор у малим неорганизованим групама. Таквог непријатеља лакше је уништити или заробити у односу на организованог и ефикасног непријатеља.

Неколико главних елемената маневарског приступа операцијама¹⁴ идентификовао је ратни теоретичар Martin Van Creveld.

ПРИСТУП ОПЕРАЦИЈАМА

Како би објаснили маневарски приступ операцијама потребно је сагледати улогу војске у савременом друштву. То је могуће урадити сагледавањем елемената националне моћи¹⁵. По различитим теоријама постоји неколико елемената националне моћи, али ћемо у овом разматрању поћи од претпоставке да се ради о четири елемента, и то: политичког, информационог, војног и економског.

Војска једне државе чини елемент моћи којим се штите или остварују национални циљеви (интереси). Стога, Војска се не може посматрати као посебан ентитет једног друштва већ као комплементарни део који својим способностима доприноси остварењу националних циљева. Основна намена Војске је заштита националних (државних) интереса.

Претње које се појављују пред неком државом настале су у време када је нестајало родовско друштво и када су владари почели да повлаче границе и деле територију и ресурсе који се налазе на њој. Тада се јавила борба суседних држава и друштава за опстанак. Ова борба друштава и држава за опстанак није се и не мора се одвијати само у физичком домену, кроз употребу војске, већ се одвија на политичком, информационом, економском и другим плановима развоја друштва¹⁶. Борба једног друштва никада није везана само за један сегмент или један план борбе већ је прожета различитим акцијама које се изводе из сваког од елемената националне моћи.

¹⁴ Creveld, Martin Van, Canby, Steven B., Brower, Kenneth S. *Airpower and Manuever Warfare*, Maxwell AFB, Air University press, 1994, стр. 3.- 5.

¹⁵ DIME – Diplomacy, information, military, economy. То су елементи националне моћи сваке државе. Нарушавањем њиховог склада у остваривању националних интереса државе утиче се на слабење државе, њено урушавање и подложност другим утицајима мимо националних интереса.

¹⁶ Културолошки, идејни, расни, филозофски и други аспект.

Снимио: И. Салингер

Борба једног друштва за његов опстанак траје и никада не престаје. Свака држава окружена је другим државама и савезима чији циљеви развоја се косе са циљевима развоја држава са којима се граниче. Флукуације националних интереса, током година, дешавају се услед нових изазова и претњи, али и вољом грађана на изборима кроз политичке програме партија које су изабране. Стога, борба једног друштва за опстанак и развој никада не престаје.

У том смислу, употреба елемената националне моћи, ради заштите сопствене државе, испуњења националних циљева, чувања друштва од изумирања и омогућавања даљег развоја и ширења јесте процес који никада не престаје. Зато, рат и борба једне државе и друштва непрекидан је процес који се одвија свим расположивим и доступним средствима.

Један од елемената националне моћи који се може употребити у заштити националних интереса је војна моћ или војни елемент националне моћи. Војни елемент националне моћи могуће је употребити на различите начине, сем оружане борбе или физичког/кинетичког уништења, ради остварења националних интереса.

Војска поседује различите способности које, када се комбинују са акцијама и способностима осталих елемената националне моћи, могу итекако да утичу на остварење националних циљева без употребе ватрене моћи и оружане борбе.

Способности које војска може применити у остварењу националних циљева црпу се из базена способности које су развијене за њену примарну улогу – оружана одбрана или оружано освајање ради испуњења националних интереса. Сви остали задаци који се стављају пред војску могу довести до делимичног коришћења њених основних средстава и способности у ограниченом облику.

Средства и способности које војска користи у осталим задацима комбинују се са средствима и способностима других елемената националне моћи ради остварења националних циљева војноненасилним методама и акцијама¹⁷.

Током последњих неколико деценија сведоци смо коришћења војске, као елемента за остваривање националних циљева, од најранијих почетака остварења утицаја на друге државе, па до примене војске као основног носиоца остварења националних циљева једне нације употребом ватрене моћи. Чак и у тим моментима, када је оружана борба чинила основу остварења националних циљева једне нације против друге, војска није била сама у томе. Она је била део оркестриране акције у којој је дошао моменат употребе војних средстава и способности на путу остварења националних циљева једне државе над другом¹⁸.

Стога, намеће се закључак да војни елемент националне моћи доприноси остварењу националних циљева у комбинованој акцији са осталим елементима националне моћи. У једном моменту војни елемент националне моћи преузима вођство испољавањем својих средстава и способности над елементима моћи друге нације или савеза. Све се то дешава у координираној акцији са другим елементима националне моћи и у складу са њиховим расположивим средствима и способностима.

¹⁷ Задаци одржавања мира или помоћи цивилним властима у супротстављању невојним облицима угрожавања безбедности.

¹⁸ Примера има јако много у нашем окружењу, почевши од Кувајта 1991, Авганистана 2001, Ирака 2003, па до „афричког пролећа“ и учешћа у бомбардовању Либијске Џамахирије (као примера употребе ватрене моћи војног елемента националне моћи), па до активности у Сирији. Све су то примери у којима је војни елемент националне моћи испољио своје способности и употребио ватрену моћ само у неком моменту целокупне операције. Примери су и Јужна Осетија и Придњестровље где се налази војска Руске Федерације која дефинише политички оквир Грузије и Молдавије и њихове опције даљег развоја.

Употреба војног елемента националне моћи различита је и у координацији са активностима других елемената националне моћи, па се може користити као индиректни елемент за достизање дела или целог националног циља. Оваква паралела може се повући и са применом маневарског приступа операцијама који садржи директну и индиректну компоненту остваривања војних циљева.

Такође, маневарски приступ операцијама може се примењивати у оквиру активности других елемената националне моћи, јер има могућност коришћења војних способности у активностима других елемената националне моћи. Карактеристично је да се маневарски приступ операцијама не мора ослањати само на кинетичку снагу или физичко померање јединица да би остварио свој ефекат или да би омогућио неку активност другог елемента националне моћи.

Маневарски приступ операцијама могуће је поделити на активности на сва три нивоа извођења операција – стратегијски, оперативни и тактички. Само на тактичком нивоу превладава употреба ватрене моћи у складу са осталим могућностима маневарског приступа операцијама. На осталим нивоима извођења операција маневарски приступ операцијама може довести до селективне примене војних способности, па и до селективне употребе ватрене моћи и војних јединица.

Већ је речено да постоји другачија филозофија ратовања – attrition warfare, односно ратовање до физичког уништења. Ова филозофија, за разлику од маневарског приступа операцијама, подразумева само и једино употребу ватрене моћи и исцрпљивање непријатеља физичким уништењем његових снага и ресурса за борбу.

Може се рећи да у маневарском приступу операцијама, на тактичком нивоу, долази до момента када непријатељ не може бити неутралисан другачије него физичким уништењем. Тада се примењује филозофија ратовања до физичког уништења, иако се, у суштини, примењује ватрена моћ у складу са принципима маневарског приступа операцијама.

Маневарски приступ је индиректан приступ који је фокусиран на разумевање и циљање концептуалне и моралне компоненте непријатељске снаге за борбу. То не значи да се избегава напад на непријатељеву физичку компоненту. Његова флексибилност, по нивоима ратовања, огледа се у његовој свеобухватности и лепези алата које има на располагању, а од којих се само један односи на примену ватрене моћи и физичког уништења непријатеља.

Примена маневарског приступа огледа се кроз шест фаза¹⁹:

- разумевање ситуације,
- утицање на перцепцију,
- преузимање и задржавање иницијативе,
- сламање кохезије и воље,
- заштита сопствене кохезије и воље и
- унапређење маневарског приступа.

Основе

Сем разумевања концептуалне и моралне компоненте непријатеља, утицање на перцепцију и сламање или заштита кохезије и воље за борбом јесу есенцијалне. Овај приступ укључује употребу и претњу употребе силе у комбинацији са насилним и ненасилним средствима. Он је сконцентрисан на преузимање иницијативе и примену снаге/силе против слабости/рањивости непријатеља, уз истовремену заштиту сопствених слабости/рањивости. За примену маневарског приступа потребно је поседовање одговарајућег менталног става, практичних знања и филозофије командовања која промовише иницијативу²⁰.

Ментални став

Маневарски приступ је стање свести. Заснован је на способности разумевања и манипулације људском природом ради идентификације рањивости и тачака утицаја. Зависи од организационе флексибилности и способности за децентрализацију, способности идентификације претњи и решења за њих, преузимања ризика ради смањења непријатељеве способности за борбу у циљу достизања тактичких и оперативних циљева.

Ефекат који се остварује индиректним приступом важнији је од начина на који је постигнут. Трошење снага не треба потцењивати, али било која техника да је употребљена, резултат њене употребе треба да буде много већи у односу на ресурсе који су утрошени. Принцип маневарског приступа приближнији је „маневру у глави” него маневру у физичкој димензији. Маневарски приступ није синоним за мане-

¹⁹ Development, Concepts and Doctrine Center, ADP-Operations, Swindon 2010, стр. 5-2,

²⁰ Buchan-Steele M. A. LtC Cdr, In the age of Manoeuvrist approach what Lessons can the modern military commander learn from the campaigns of “Stonewall” Jackson during American civil war?, Joint Staff Service Command and Staff College, Swindon 2000., стр. 7

варско ратовање, које умногоме описује физичке активности и тиме представља један од елемената маневарског приступа.

Практична знања

Маневарски приступ захтева велико практично, професионално знање, утемељено на индивидуалном усавршавању и колективној обуци. Ово знање улива поверење, које заузврат омогућава слободу за употребу новина, иновације и рађења неочекиваног, комбинованог са одлучношћу за успех и способношћу преузимања и задржавања иницијативе. Фокус је на иновацији, подржаној физичким средствима. Командант и официри који примењују овај приступ морају бити стрпљиви и издржљиви, али и одважни и одлучни.

Филозофија командовања

Маневарски приступ ослања се на филозофију командовања која подразумева централизовану намеру и децентрализовано извршење којим се промовише слобода акције и иницијатива. Овај начин употребе снага истиче значај разумевања ефекта који ће се остварити пре прецизирања начина на који ће се снаге употребити у остваривању задатка.

ПРИМЕНА

Примена маневарског приступа захтева пет вештина које су подржане низом побољшања.

Разумевање ситуације

Практична примена маневарског приступа у копненом окружењу захтева разумевање ситуације, које се састоји од коришћења информација, обавештајног рада и интуиције, разумевања људи/становништва и земљишта и разумевања ефеката и њихових исхода.

Разумевање, као општи термин, дефинисано је као способност појединца да схвати или расуђује о ситуацији. Оно представља тачну интерпретацију одређене ситуације, и могуће реакције појединаца и група на њу, а која даје потребан контекст за делотворно доношење одлуке.

Социолошка и културолошка перспектива имају утицај на разумевање, јер различита друштва исту ситуацију посматрају другачије. Разумевање копненог оперативног окружења захтева два конзистент-

Шема 1. Разумевање ситуације

на нивоа: опште разумевање природе конфликта и, посебно, карактера тренутног конфликта и разумевање тренутне ситуације, укључујући људе који у њему учествују, као и карактеристике и обележја земљишта.

Информација се састоји од необрађених делова, серија или група података, који су прикупљени сензорима или изворима, а затим тумачени и смештани у контекст, како би се открио њихов смисао, тачност и веродостојност.

Обавештајни податак резултат је обраде информација, које су подвргнуте критичком мишљењу и расуђивању. Обично се бави претњама, ризицима, намерама и факторима који утичу на ситуацију. Треба да обезбеди кохерентни и свеобухватни опис и да буде прецизно и правовремено израђен. Такође, подржава процес доношења одлуке, па мора бити конципиран тако да буде користан доносиоцу одлуке. У том смислу, корисније је представити разуман савет него само податке. Обавештајним радом могуће је идентификовати недостатке у постојећим информацијама, али на основу њих могуће је изградити процену ризика у односу на непознато.

*Интуиција*²¹ представља снагу свеобухватног схватања, без потребе за дуготрајним процесом закључивања или анализе. Великим делом је подсвесна и доносилац одлуке просто „зна шта хоће” у одређеној ситуацији. Иако се може тумачити као дар, интуиција мора бити утемељена и побољшана интелектом, искуством, образовањем,

²¹ Синоними за интуицију су: шесто чуло, унутрашњи глас, изваносетилна перцепција или подсвест. Швајцарски психолог Карл Густав Јунг сматра да је интуиција једна од четири психичке функције. Сматра је ирационалном и представља инстинктивно схватање. Психолог Гари Клајн тврди да 90% критичних одлука доносимо на основу интуиције. Грешка у коришћењу интуиције може се јавити јер њена природа тражи решење проблема или ситуација не користећи искуство и утицај околине. Замка интуиције може бити нестрпљивост (прим.аут.).

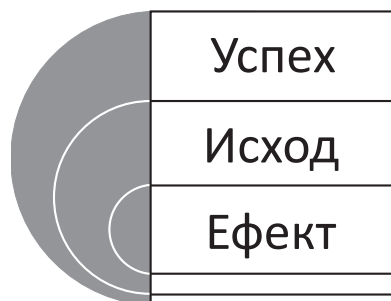
обуком и другим начинима који заједно омогућавају способност препознавања понашања, проблема и решења. Команданте треба подстицати да користе интуицију, која је подржана расположивим информацијама и обавештајним подацима.

Обавештајни рад у пракси. Командант даје захтев обавештајним органима о врсти потребних информација и времену када су му потребне. Своје захтеве треба да дефинише једноставно и недвосмислено. Штаб преводи захтеве команданта у захтеве за информације, захтеве за прикупљање информација и идентификује средства која ће се користити за њихову обраду. Командант користи информације које добије како би проверио свој план, хипотезу или чак да докаже њихову нетачност. Стога, штабни официри морају бити довољно самоуверени како би дали савет који је супротан или изазива, али и потврђује, чак и најразрађеније и најбоље планове. Морају бити способни да анализирају проблем у дубину, сем изношења чињеничног стања.

Разумевање становништва и земљишта. Операције се могу изводити ради контроле земљишта (простора), наношења пораза непријатељу или обезбеђења подршке становништва ради стабилизације одређеног подручја. Становништво се у том смислу не може посматрати одвојено од земљишта, било симболички или физички, јер на том простору борави и живи. Утицај на популацију може се испољити и са велике даљине – користећи моћ дијаспоре.

Разумевање ефеката, исхода и успеха

Командант износи ефекте које жели да постигне заједно са акцијама које ће предузети потчињени. Ове акције се, обично, преводе у задатке који се, уважавајући њихову сврху, преводе у мисије потчињених снага. На тактичком нивоу такве мисије су типично прецизне: захтевају одређени тип акције, као што је напад, одбрана, заустављање непријатеља у напредовању, заузимање и контрола територије и сл.

Шема 2. Веза између успеха, исхода и ефекта

Ефекти су последице акције које ће изазвати жељене и нежељене ефекте, који се могу испољити одмах, у средњорочном или дугорочном периоду након акције. Стога размишљање о последицама акције, тј. ефекту, утиче на команданта и штаб да размишљају шире о ситуацији, па је одређивање ефеката више вештина него што је егзактна наука.

Исход описује околности које су настале деловањем ефекта. Циљ је да се постигне оно што ефекат тражи, али због непредвидиве природе конфликта често долази до исхода који нису намеравани. Исходи се најпоузданије остварују и ефекти примењују постављањем циљева, који повезују намеру са исходом преко остварених ефеката. Они остварују опипљиву везу између стратегијског, оперативног и тактичког циља, стварајући јасну линију сврхе операције. На тактичком нивоу циљ мора бити јасан и достижан, нпр. заузимање терена – објекта или уништење непријатељске јединице и сл.

Циљеви су обично међузависни, па их је потребно поставити како би потакли међусобно садејство кроз све снаге или полуге моћи. Важно је започети од траженог исхода, а затим дефинисати циљеве који се морају постићи. Није препоручљиво урадити обратно, када се штаб фокусира на улазне податке уместо на излазне резултате.

Успех је више релативна него апсолутна вредност, али га свакако треба дефинисати као мерљиву величину користећи циљеве. То се може остварити коришћењем дефинисања жељеног крајњег стања – жељеног крајњег исхода, мада се они не користе на тактичком нивоу. Жељено крајње стање је војна (или политичка) ситуација која треба да се достигне на крају операције која показује да је достигнут циљ операције; то је место или ситуација у којој командант жели да буде на крају операције, чиме је мисија достигнута.

УТИЦАЈ НА ПЕРЦЕПЦИЈУ

Војне активности спроводе се у контексту преовлађујућих околности како би се достигао жељени утицај на популацију или друге актере у зони операције. Искуство је показало да војна сила није најбоље средство одговора за све ситуације у зони операције. Средство одговора на насталу ситуацију или ситуације мора бити прилагођено ефекту који се жели постићи, акцијама којима ће се постићи тај ефекат и актерима који

Шема 3. *Остварење утицаја на перцепцију*

су идентификовани као објекти дејства за остварење утицаја.

Планирање остварења утицаја

Планирање остварења утицаја темељи се на целом спектру војних активности и акција, употреби осталих инструмената моћи, употреби слика и речи и понашању непријатеља и осталих актера у зони операције. Командант мора предвидети какав ефекат ће имати остваривање утицаја, схватити могућности нежељених последица

остварења утицаја и узети у обзир културолошке разлике и специфичности кроз које се посматрају и тумаче акције војних снага. То ће утицати на мере делотворности које се користе у процени ефеката војног деловања, а који се дефинишу на почетку планирања. Такође, командант мора бити свестан да постоје ограничене могућности да сопственим снагама контролише сваки аспект остваривања утицаја у простору операције. Он мора бити упознат са националним информационим стратегијама које користе Влада, ресорна министарства и државне институције. Информационе стратегије постављају циљеве операције, жељено крајње стање, циљне групе и најважније смернице, а у оквиру директива достављају се командантима операција.

Организовање утицаја

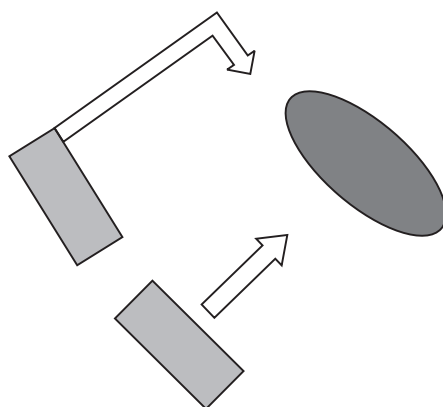
Улога команданта на почетку операције или тактичке акције јесте да утврди који су ефекти потребни за подржавање остварења додељеног циља и достизања жељеног крајњег стања на оперативном нивоу. Командант тада одлучује какав је утицај неопходан ради изазивања тих ефеката. Утицај мора бити организован ради мењања перцепције, кохезије и жеље за пружањем отпора непријатеља и других актера у зони операције, са посебним тежиштем на одлучнијим противницима или актерима. Организација утицаја је саставни и нераздвојни део маневарског приступа.

Комбинацијом физичких и менталних ефеката, уз употребу обавештајних и других правовремених информација, остварује се жељени ефекат на правом месту у право време како би се подржало остварење циљева операције. Активности унутар организовања утицаја могу бити организоване као²²:

- ватрена подршка,
- маневар,
- понашање, распоред и профил снага и
- посебне методе утицаја.

Ватрена подршка се, начелно, примењује истовремено из више борбених система, кроз интегрисану и координирану примену дејстава. Кључ остваривања успешне ватрене подршке, која је најчешће здружена, јесте у чињеници да се оптимални ефекат на циљу остварује применом одговарајућег оружја или оружаног система. Потребна је ватрена подршка која има способност спречавања дејства непријатеља (у ширем рејону) и прецизног напада (на специфичне циљеве). Ватрена подршка омогућава намерну примену физичких средстава ради изазивања уништења или других ефеката, који су првенствено усмерени на способности непријатеља, укључујући и оне способности које му пружају могућност сагледавања и схватања ситуације. Ватрена подршка се, на директан или индиректан начин, може користити ради изазивања психолошких ефеката (попут слабљења морала) или физичких ефеката (попут уништења или трошења ресурса непријатеља). Ватрена подршка може проузроковати негативан утицај, путем узредне (коллатералне) штете или оштећења цивилне инфраструктуре.

Маневар обухвата координиране активности чији је циљ стицање предности у времену и простору. Захтева распоређивање у простору са којег је могуће остварити одређени ефекат на правом месту и у правом времену. Маневар може остварити ефекат и без подр-

Шема 4. Маневар у простору

²² Mockaitis T. R., British Counterinsurgency 1919-60, Macmillan, London, 1990., str. 188.

жавајућих активности, попут премештања снага које може одвратити непријатеља од деловања до те мере да ватрена подршка буде непотребна.

Снаге могу извршавати маневар и без физичког померања, кроз склапање партнерства, заузимање или онемогућавање приступа рачунарским (виртуелним) мрежама.

Понашање (став снага и методе), распоред (где се налазе) и профил (видљивост)²³ снага могу се комбиновати не само у односу на претњу већ и као средство комуникације са различитим циљним групама. Пажљивим разматрањем и прилагођавањем једне, или комбинацијом све три карактеристике, може се променити перцепција циљних група. У активностима подршке стабилизацији, након борбених дејстава, али и пре њих, прилагођавање ове три карактеристике снага у великој мери може променити перцепцију нормализације стања, које би, заузврат, могло утицати на смањење претње. Ове карактеристике могу се користити и ради одвраћања или приморавања непријатеља на уступке. Понашање, распоред и профил снага садрже аспекте маневра и ватре.

Посебне методе утицаја

Читав скуп посебних или специјалних метода, чији је циљ стварање индиректног утицаја, може се груписати заједно. Иако ће постојати потреба за посебном припремом сваког метода, велика је вероватноћа да ће већина снага бити директно или индиректно, ангажована у њима. Обично се за ове активности користи термин „активности утицаја“, а не „операције утицаја“. Посебни методи утицаја могу изазвати значајне последице уз мали утрошак ресурса и мали ризик.

С друге стране, ове методе веома су сложене за планирање, извршење и процену успеха. Агилност и брза комуникација су есенцијалне, иако ове способности представљају изазов за велике организације које изводе операције у сложенем оперативном окружењу и без монопола на примену потребних средстава.

Посебне методе утицаја су²⁴:

- 1) информационе методе,
- 2) обмањивање,

²³ Као пример могу послужити понашање и активности припадника и јединица војске Руске Федерације пре и током припајања Крима Руској Федерацији.

²⁴ Mockaitis T. R., British Counterinsurgency 1919-60, Macmillan, London, 1990.g. str. 187. – 189.

- 3) утицај на кључне личности,
- 4) цивилно-војна сарадња,
- 5) оперативна безбедност и
- 6) комуникација са медијима.

1) Информационе методе раније су дефинисане као „информационе операције”²⁵. Информационе методе су методе помоћу којих штабови координирају бројне активности ради остваривања директног утицаја и обухватају:

- активности на рачунарским мрежама²⁶: операције које се предузимају у оквиру рачунарских мрежа и могу се примењивати ради напада, одбране и експлоатације мреже. Све ове операције предузимају се у информатичком простору ради подршке операцијама на копну, у ваздушном простору и води.
- психолошки метод²⁷: планиране, културолошки осетљиве, допунске операције које су усмерене на циљне групе у зони операција ради достизања политичког и војног циља кроз остварење утицаја на ставове и понашања. Овај метод служи за слабење воље непријатеља, ојачање воље савезника или партнера и придобијање неутралних група и ентитета.

2) Обмањивање се дефинише као скуп мера за збуњивање непријатеља манипулацијом, измењивањем и фалсификовањем доказа ради навођења непријатеља да делује против својих интереса. Суштина ове методе јесте да се непријатељ наведе да „буде веома сигуран, врло одлучан и да веома греши”²⁸. Постоје два начина за спровођење овог метода: симулација, којом се непријатељу намерно дозвољава да види лажне активности или десимулација, којом се скривају стварне активности или се приказују у виду нечег другог. Све активности обмањивања морају подржавати командантов план. Морају бити процењене и измерене како би се осигурао жељени ефекат. Обмањивање користи и непријатељ, па командни и штабни кадар мора бити скептичан. Обмањивање мора имати јасно дефинисан циљ – усмерен на перцепцију, веровања и највероватније реакције појединца или циљне групе. Такође, мора бити свеобухватно, кохерентно и конзистентно и да утиче на различите оперативне перспек-

²⁵ Info Ops – информационе операције – прев.аут.

²⁶ CNA – Computer Network Action – прим.аут.

²⁷ Psy Ops – Psychological Operations - прим.аут.

²⁸ Barton Whaley, *Stratagem: Deception and Surprise in War*, Centre for International Studies, Massachusetts Institute of Technology, 1969.

тиве. Потребно је да буде уверљиво и флексибилно, без потребе за ангажовањем диспропорционалних ресурса или времена.

„У рату је истина толико непроцењива да је потребно заштитити је лажима.”²⁹

3) Утицај на кључне личности омогућава команданту начин којим може утицати на главне актере, непрекидно, чак и током борбених операција или током процеса преговарања или примирја. Контекст стратегије за утицај на кључне личности је нешто без чега се не може и најважније је да је усмерен ка потпуном познавању личности на коју се утиче. У противном, могу се извући погрешни закључци, а тиме и погрешно наступити према кључним личностима. Префињене способности преговарања, стечене обуком и праксом, имају велику важност за војне команданте. Са утицајем на кључне личности повезане су бројне дисциплине разрешења и окончања сукоба, као и прилагођавања и помирења. Оне су релевантне на свим нивоима ратовања и морају бити заступљене, како у доктринама, тако и у војнонаучним круговима.

4) Цивилно-војна сарадња омогућава команданту ефикасну комуникацију са цивилним окружењем (органи власти, правни систем, општинске функције и трговина) у оквиру зоне операција. Она омогућава сарадњу, координацију, узајамну подршку, здружено планирање и размену информација између војних снага и цивилних организација (агенција). На тај начин помаже се команданту у остварењу војних циљева и максимализује делотворност војног доприноса општој мисији.

5) Оперативна безбедност односи се на заштиту планова и операција од откривања и ометања. Захтева униформну дисциплину кроз све нивое снага. Оперативна безбедност мора бити избалансирана између потребе за што већом децентрализацијом и потребе дељења информација са агенцијама и партнерима. Мада, противници у информационом времену су вешти у искоришћавању и прилагођавању информација прикупљених о свом непријатељу, тако да савремене војне снаге морају уложити приличан напор и дисциплину да би заштитиле своје предности и избегле одавање својих тајни на лак начин.

6) Комуникација са медијима је намењена да, путем медија, пружи тачне информације одговарајућим циљним групама, како би подржале циљеве националне и оперативне информационе страте-

²⁹ Churchill W. Напомена Стаљину Ј.В. током Техеранске конференције 30.11.1943. године

гије. Комуникација са медијима је кључни метод објављивања стратегијских тема и порука.

Избор објекта дејства³⁰

Избор објекта дејства је процес селекције циљева, одређивања приоритетних циљева и избора одговарајућих средстава за напад на циљ, узимајући у обзир оперативне захтеве и способности. Објект дејства је подручје, структура, објект, појединац, јединица/снага, организација, мишљење, процес, став или образац понашања на који се може утицати или који може бити промењен применом одговарајуће способности³¹.

Процес избора објекта дејства варира и зависи од нивоа сукоба (ратовања) и величине и улоге штаба. Делотворан избор објекта дејства зависи од: разумевања ситуације, одлуке о најбољем начину утицаја на перцепцију, селекције метода и њихове примене, преузимања иницијативе, процене резултата и њиховог искоришћења.

Шема 5. *Могући објекти дејства*

ПРЕУЗИМАЊЕ И ЗАДРЖАВАЊЕ ИНИЦИЈАТИВЕ

Команданти никада не смеју бити уверени да поседују иницијативу, можда само на локалном или тактичком нивоу у појединим ситуацијама, али се она веома лако губи. Ако једна страна у борби делује прва или прети силом, друга најчешће реагује ради сопствене заштите. Овакво понашање ограничава способност друге стране да покрене акцију или да делује офанзивно. Преузимање и задржавање

³⁰ Targeting – прим.аут.

³¹ Development, Concepts and Doctrine Center, ADP-Operations, Swindon 2010, стр. 5-13

иницијативе захтева следеће:³²

- компаративну предност над непријатељем (боља доктрина, самопоуздани командни кадар који преузима ризик и доноси одлуке, детаљно планирање, ефикаснија подршка и логистика, јединствена интеграција способности и делотворан преглед, односно владање ситуацијом);
- схватање да преузимање и задржавање иницијативе на једном нивоу ратовања не мора значити да се она има и на другим нивоима ратовања;
- свест да постоји парадокс успеха: планови који су превише смели или иновативни носе собом велики потенцијал, али изазивају и сталну сумњу. Због тога се у право време не верује у њихов успех, нити се он експлоатише. Постоји „танка“ линија између добро планиране и временски одређене паузе у борбеним дејствима и претеривања и одласка предалеко. Способност преузимања ризика, поткрепљеног релевантним информацијама, помаже у доношењу правилне одлуке;
- након преузимања, иницијатива се мора штитити путем предвиђања и одвраћања претњи, обесхрабрујући одбојност према ризику, самозадовољству и нефлексибилности. Истовремено, постоји потреба да се одржи и настави моментум дејстава/активности и искористе резултати преузимања иницијативе кроз јединство напора и командовања, организациону агилност и појачање постојећих снага;
- способност достизања и искоришћења изненађења.

РАЗБИЈАЊЕ КОХЕЗИЈЕ И ВОЉЕ

Разбијање кохезије и воље заузима централно место у маневарском концепту. Комплементарна активност у овом офанзивном приступу има дефанзиван карактер и односи се на сачување кохезије и воље за борбу сопствених снага.

Кохезија је активност или снага којом се формира јединствена целина. Она је од суштинског значаја за делотворност група свих величина. Састоји се од три елемента: моралног, концептуалног и физичког. Морална кохезија представља спремност за борбу. Она повезује појединце у групе, пружајући отпорност на опасности. Концептуална

³² PVege, Milan N., Joint Operational Warfare: Theory and Practice, Google Press, 2009. str. X-47-48

кохезија остварује се кроз примену заједничке доктрине и кроз обуку и образовање. Такође, она охрабрује развој осећаја за перспективу, предвиђање успеха и неуспеха, како би реакције на њих биле одговарајуће. Физичка кохезија, углавном, зависи од добре тактике и балансиране, добро увежбане, организације.

Воља је одлучност сопствених акција у сучељавању са недаћама и има два аспекта: намеру и решеност. На обе се може утицати, могу се нападати и подривати. Непријатељева намера може се осујетити када он схвати да његов циљ није достижан и да мора одустати од своје варијанте употребе. Његова решеност је његова снага воље. Може се превазићи када је непријатељ деморалисан. Решеност се може уништити или се њоме може манипулисати путем утицаја, мада може и да се утврди употребом погрешног утицаја у погрешно време.

Разбијање кохезије и воље полази од разумевања непријатељеве културе и мотивације. Нападом се желе изазвати једновремени ефекти где год је могуће, али он не би смео да буде научно или шаблонски организован. Кључ је у одабиру правог приступа и задржавању флексибилности. Објекат напада не сме бити способан да делотворно одговори. Најјачи начин спречавања ефикасног одговора непријатеља постиже се комбинацијом³³:

- изненађења,
- превентивног деловања,
- дислокације,
- нарушавања,
- шок-акција,
- уништавања,
- колапса и
- искоришћења.

Изненађење је дејство непознатог и неочекиваног и може бити значајан фактор у војном успеху на свим нивоима ратовања, са ефектима који превазилазе примењене ресурсе. Изненађење се може постићи применом неочекиваног времена извршења, применом неочекиваног правца или метода надирања или напада. Може бити део оригиналног плана или резултат указане прилике. Фактори остварења изненађења су обмањивање, обавештајни рад, безбедност, брзина и оригиналност. Команданти свих нивоа морају креирати и искористити сваку могућност да изненаде непријатеља. Изненађење

³³ Development, Concepts and Doctrine Center, ADP-Operations, Swindon 2010, стр. 5–16

не мора бити тотално, али мора да доведе до двоумљења непријатеља, одлагања доношења одлуке или дејства док није прекасно за њега. Изненађење је пролазно, те се ефекти који су њиме изазвани морају брзо искористити.

Превентивним деловањем користи се прилика која сама по себи може бити пролазна, како би се непријатељу онемогућила предност пре него што делује. На тај начин ускраћује му се иницијатива и отежава спровођење планова. Успех превентивног деловања је у брзини којом се одређена ситуација може искористити.

Дислокација се односи на спречавање непријатељеве способности окупљања и постизања пуне снаге. Суштина дислокације непријатеља је много шира од нарушавања непријатељевих планова, а њена намера је да у великој мери умањи значај непријатељских снага. Дислокација може бити намерна или случајна последица других акција сопствених снага. Дубоки пробој, десант и обухват су три облика дислокације.

Нарушавање може бити искоришћено ради раздвајања и збуњивања снаге и средстава који се сматрају критичним за употребу и целовитост борбене моћи непријатеља. Циљ је да се наруши интегритет снага како би биле неспособне за смислено одлучивање и акцију. Идентификација одговарајућих мета за нарушавање није једноставна, посебно ако се ради о противпобуњеничким операцијама. Војни циљеви могу бити комуникационе мреже, командна места, транспортни чворови или логистичке инсталације. Против нерегуларних снага може се дејствовати по везама са њиховим покровитељима или другим деловима мреже нерегуларних снага, уколико постоји правни основ за такво деловање.

Шок-акција је нагла, концентрисана примена насиља, која користи шок ради узнемиравања личног мира, емоција и физичког стања, ради паралисања, одвраћања и изазивања страха. Карактеристично се концентрацијом ватре или високим темпом маневра. Ментална перцепција шока појачава се брзим приближавањем и ударом авијације или оклопних јединица, употребом застрашујућих и наизглед неуништивих система наоружања или агресивним нападом у центар мреже у неочекиваном времену, лаким или специјалним снагама. Шок акције могу бити посебно делотворне ако се изводе ноћу или на местима где се непријатељ осећа безбедно. Као и код изненађења, ефекти шок-акција су пролазни и локални и морају се одлучно искористити како би довели до успеха на вишим нивоима ратовања.

Уништавање које није подржано и фокусирано не доприноси у значајној мери изазивању шока, осим ако се користи у стратегијском обиму. Пажљива селекција и уништавање битних способности или елемената снага, појачава ефекат изненађења или шок-акције. Значајан утицај постиже се синхронизацијом изненађења, шок-акције и уништења. У већини случајева уништење не мора да буде свеобухватно, али површан приступ уништењу може имати велике последице – нпр. изазивање штете на инфраструктури битној за становништво или незаконито поступање.

Колапс је прогресиван или катастрофалан и понекад се може бити посматрати као ефекат рушење. Прогресиван колапс дешава се приликом постепене предаје снага или узастопног повлачења снага, док катастрофалан колапс настаје предајом већег дела или свих снага. Иако се ове две ситуације не могу јасно разграничити, катастрофалан колапс је делотворнији. Паника је главни индикатор катастрофалног колапса и заразна је. Она се брзо преноси, како гласинама, тако и чињеницама да лоше вести путују брзо. Перцепција неуспеха је најбољи механизам којим се постиже стварни неуспех.

Разбијање кохезије и воље има тенденцију да буде локално и привремено. Способан непријатељ покушаће да се опорави и поврати иницијативу. Стога, *искоришћење* разбијања кохезије и воље мора бити снажно и безусловно, без двоумљења. Искоришћење може бити планирано или опортунистичко. Планирано искоришћење је организовано унапред ради праћења очекиваног успеха и може захтевати свеже, ешелониране снаге. Опортунистичко искоришћење је начин напредовања на основу локалног успеха у операцији. Извршава се расположивим ресурсима и започиње чим се препозна прилика, посебно на нижем, тактичком нивоу. Искоришћење захтева децентрализовано командовање, делотворно схватање ситуације и јаке извиђачке снаге. Од суштинске важности за искоришћење је постојање покретљиве и флексибилне резерве или ешелонираних снага, које се могу брзо употребити како би се искористила указана прилика.

ЗАШТИТА СОПСТВЕНЕ КОХЕЗИЈЕ И ВОЉЕ

Маневарски приступ у употреби снага захтева заштиту сопствене кохезије и воље за борбу, док истовремено тражи начине да се оне

сломе или наруше код непријатеља. То је дефанзивна димензија овог приступа операцијама. Кохезија и воља за борбу најбоље се штити тако што су снаге дизајниране за напад и одбрану. Користе се четири функције којима се штити кохезија и воља за борбу: обликовање, обезбеђење, задржавање и развој. Ове функције засноване су на принципима који обухватају примат политичке сврхе, фокус на стабилности, ојачање локалне власти, ауторитет и капацитет и изолацију претњи.

УНАПРЕЂЕЊЕ МАНЕВАРСКОГ ПРИСТУПА

Маневарски приступ се унапређује путем једноставности, флексибилности, темпа, моментума и једновремености. За примену маневарског приступа велики значај има и ваздушна димензија.

Једноставност

Сви планови израђени коришћењем овог приступа операцијама морају бити проверени кроз призму једноставности и флексибилности и у односу на равнотежу између та два критеријума. Једноставни планови су мање подложни фрикцији од сложених планова и лакше се памте у жару борбе. Сложени планови садрже много ствари које могу поћи у погрешном правцу, али једноставност се не може користити као изговор за планове којима недостаје потребан ниво координације да би били изводљиви.

Постоје два начина планирања кроз критеријум једноставности:

- што мањи број активности треба да зависи од резултата претходних акција – успешан завршетак претходне акције у додиру са непријатељем не може се гарантовати, па узастопне операције повећавају вероватноћу неуспеха;
- у идеалном случају требало би да постоји више начина остварења успеха, а непријатеља би требало преоптеретити једновременим активностима различитог типа и из различитих правца. Када год је могуће, активност која је од највеће важности за успех требало би да буде део више паралелних дешавања у том стадијуму операције.

Флексибилност

Флексибилност је захтев који се примењује на појединца и на снаге у целини. Индивидуална флексибилност је углавном психолошка, захтева истраживачки став, брзу реакцију и способност увиђања алтернатива. Обично је резултат ширег образовања. Физичка флексибилност је способност снага за транзицију са једне активности или радње на другу. Негује се кроз груписање, обуку, добре борбене процедуре и робустне и квалитетно реализоване вежбе. Ослања се на брз и делотворан процес доношења одлука и разуман и реалистичан штабни рад.

Снимио: Ј. Мамула

Балансирање једноставности и флексибилности

Повећање броја планираних опција у оквиру операције може изгледати као повећање флексибилности плана, али и умањити једноставност. У недостатку времена за планирање фокус плана може бити нејасан и свака опција планирана са мање детаља. С друге стране, проста замена приоритета не захтева много додатног планирања. Потребно је проценити колико је опција потребно детаљно планирати. Што је виши ниво команде, лакше се носи са више истовремених

опција плана. На нижим нивоима, са мањим групама за планирање, већи број опција повећава комплексност и смањује смисаоно деловање снага у операцији. Наметање оваквих планова потчињенима може да делује контрапродуктивно на извођење и успех операције.

Темпо

Темпо представља ритам или стопу активности током операција у односу на непријатеља. Страна у сукобу, која константно, брже од непријатеља, делује и доноси одлуке стиче и задржава предност. Ипак, темпо не захтева увек велику физичку брзину извођења дејстава и јединица. Примарни циљ одржавања темпа треба да буде одржавање иницијативе, што захтева активност(и) која је у квалитативном и квантитативном смислу вишег темпа него што је непријатељев. Стога, за одржавање темпа често постоји вредност у паузи између активности у операцији како би се постигло или унапредило разумевање ситуације.

Моментум³⁴

Ако је за преузимање иницијативе важно бити први, бити на правом месту, моментум значи да треба бити први и бити на правом месту дуже од непријатеља. Моментум је производ комбинације брзине и масе, дајући тежину већу од почетне у смислу дужине времена и суштине. Он се може прилагодити путем промене брзине или масе. Моментум је покретачка снага иницијативе и заједно иду „руку под руку“. Преузета иницијатива која није искоришћена нема велику војну вредност ни на једном нивоу ратовања. Искоришћење моментума ствара мост између преузимања иницијативе и постизања успеха у операцији.

Једновременост

Једновременост подразумева преоптерећење непријатеља, нападајући или претећи му са више праваца или начина у истом тренутку, тако да се он не може концентрисати ни на један, нити може

³⁴ Моментум – моменат силе или количина кретања. Подразумева замах, односно полет остварен интензитетом претходне акције.

одредити приоритете између њих. Не може одабрати како и где да реагује, јер растрзан је између бројних претњи и није у стању да пронађе кохерентан начин одговора на њих. Истовремено деловање на разне нивое командовања има кумулативан утицај на кохезију снага.

ВАЗДУШНА ДИМЕНЗИЈА

Обликовање

Контрола ваздушног простора (ВаП) изводи се ради заштите копнених снага од напада из ВаП-а ради очувања њихове слободе деловања и маневра. Заузврат, копнене снаге могу проналаском и уништењем непријатељеве противваздухопловне одбране (ПВО) помоћи ваздухопловним снагама у контроли ВаП-а. Контролом ВаП-а онемогућава се непријатељу приступ важним информацијама (нпр. извиђањем из ВаП-а) и обезбеђује прикупљање информација за сопствене копнене снаге, чиме се смањује слобода деловања и маневра противничких снага. Ваздухопловне снаге могу се користити у затварању дела терена и каналисању мобилних снага непријатеља или за нарушавање његове одбране. Такође, могу утицати на перцепцију непријатеља путем учешћа у обмањивању.

Напад

Напад из ВаП-а на копнене снаге може изазвати закашњење, поремећаје и неутралисање јединица и снага. Овакви напади могу се извршити на простору на којем су копнене снаге у додиру са непријатељем или на другим местима, попут пресецања линија комуникација или уништавања командних места. Копнене снаге су, начелно, у растреситом распореду, па је неопходно убедити противничког команданта у блиски неуспех, а ради нарушавања кохезије непријатељевих снага. Ваздухопловне снаге, са својим ватреним потенцијалом, изненадном појавом и ефикасношћу, најделотворније су средство за нарушавање воље за борбом, нарочито уколико се комбинују са посредном ватреном подршком и/или ваздушним десантом и непосредном експлоатацијом успеха од копнених снага. Оваква синергија може створити утисак о несавладивим снагама које наступају из различитих праваца.

Заштита

Непријатеља је увек потребно спречити да се заштити. Резерве морају бити заштићене од напада из ВаП-а и комплетне снаге морају имати способности заштите од извиђања из тог простора. Мере заштите подразумевају и напад на непријатељев систем за координацију ватрене подршке. Извиђање из ВаП-а је мера којом се откривају и најављују наступајуће непријатељеве снаге. Осталим облицима тактичког извиђања из ВаП-а могу се открити специфичне претње по копнене снаге, као што су заседе или размештање непријатељевих снага у припреми за напад.

Експлоатација успеха

Здружене снаге траже могућност експлоатације успеха, како у ВаП-у, тако и на копну. Ваздухопловне снаге дају већу могућност продирања маневарских копнених снага у различите делове зоне операција. Могу се придружити гоњењу непријатеља, ометајући или онемогућавајући повлачење, спречавајући његово реорганизовање ради извођења противнапада или спајање са појачањима.

Шема 6. Суштина маневарског приступа

ЗАКЉУЧАК

Маневарски приступ операцијама концентрише се на централну улогу човека у операцији. На тактичком нивоу заснива се на коришћењу брзине, обмане и изненађења, уз примену ватрене моћи и покрета, док се на стратегијском нивоу заснива на коришћењу ненасилних, некинетичких и нефизичких метода и способности које имају за циљ сламање кохезије и воље за борбу. На стратегијском и оперативном нивоу флексибилност маневарског приступа омогућава коришћење војног елемента националне моћи у активностима других елемената националне моћи, чиме се, такође, даје снажан импулс разбијању кохезије и воље за борбу супротстављене стране.

Основна начела маневарске теорије истичу употребу сопствених предности против непријатељевих слабости, концентришући сопствено планирање на „уништење” непријатељевог плана, а не изричито на уништење непријатељевих снага и технике.

Са становишта Џона Бојда, суштина маневарског приступа операцијама јесте што бржи OODA циклус од непријатељевог, на основу чега се могу извести закључци које треба узети у обзир приликом примене маневарског приступа операцијама.

Маневарски приступ операцијама не познаје листу одговора или рецепт како победити непријатеља. Он подстиче команданте на свим нивоима ратовања да осете више него што могу да виде, да познају непријатељеве и сопствене предности и слабости и да могу пронаћи непријатељеве слабости у свакој ситуацији. Такође, морају бити способни за изналажење више повезаних и паралелних претњи како непријатељ не би могао да открије праву претњу и да јој се организовано одупре.

Команданти морају видети своје опције у одређеној ситуацији пре него што их види непријатељ. Такође, морају брзо користити учене опције и мењати их у зависности од ситуације. Стога, један од првих принципа успешне примене маневарског приступа операцијама јесте да нема фиксних опција и шема. Свака шема и образац доводи до слома и преласка иницијативе у руке непријатеља. Изучавање војне историје ради учења образаца и шема поступања, може бити врло опасно у смислу неутралисања непријатеља.

Други принцип могао би се свести на опаску да се никада не ради иста ствар два пута. Чак и онда када је неки начин ратовања био успешан у првој примени, саветује се да се не примењује два пута. Потребно је тражити нов начин за постизање успеха и жељених ефеката.

Литература

1. Knowfar institute for strategic and defence studies, The Conduct of Land Warfare, 2010.
2. Australian Defense Force, The conduct of land warfare, Chapter 4, 2010.
3. Great Britain Ministry of defence, Joint Doctrine Publication 0-01, British Defence Doctrine, 3rd ed., 2008.
4. Sun Tsu, The Art of War , New York: Oxford University Press, 1971.
5. Доктрина операција Војске Србије, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012.
6. Creveld, Martin Van, Canby, Steven B., Brower, Kenneth S. Airpower and Manuever Warfare, Maxwell AFB, Air University press, 1994.
7. Development, Concepts and Doctrine Center, ADP-Operations, Swindon 2010,
8. Buchan-Steele M. A. Ltc Cdr, In the age of Manoeuvrist approach what Lessons can the modern military commander learn from the campaigns of “Stonewall” Jackson during American civil war?, Joint Staff Service Command and Staff College, Swindon 2000.
9. Mockaitis T. R., British Counterinsurgency 1919-60, Macmillan, London, 1990.
10. Lind S. Wiliam, Maneuver warfare handbook, Westviev press, 1985.
11. Vego, Milan N., Joint Operational Warfare: Theory and Practice, Google Press, 2009.
12. Barton Whaley, Deception and Surprise in War, Stratagem, Massachusetts: Centre for International Studies, Massachusetts Institute of Technology, 1969.

Снимио: Г. Станковић

